

також прагнення до самоствердження та визнання. Діти вчаться контролювати свої імпульси й емоції, розвивають здатність планувати свої дії та доводити їх до кінця. Важливим фактором є розвиток самоконтролю та самостійності. Різні види діяльності, такі як гра, навчання, творчість, сприяють розвитку довільної поведінки. Ігрова діяльність має особливе значення, оскільки дозволяє дітям практикувати контроль над своєю поведінкою в уявних ситуаціях. Розвиток довільної поведінки відбувається індивідуально у кожної дитини, існують відмінності в тому, як діти проявляють довільність у своїх діях. Саме в старшому дошкільному віці можна спостерігати більш виразні характеристики довільних дій. Таким чином, становлення довільної поведінки в дошкільному віці є складним і багатограним процесом, який залежить від багатьох факторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теплюк А. Особливості формування довільної поведінки у дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2016. Вип. 3. С. 123–127.

2. Ярич О. Довільність як головна характеристика формування вольової поведінки дитини дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2017. № 3.2. С. 84–88.

*Надія ДУДНИК,
Наталія ЛЯХ
Дрогобич*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Сучасне суспільство перед освітянами ставить завдання у вихованні дітей, які мислять самостійно, творчо підходять до вирішення проблемних завдань, успішно шукають нові шляхи розвитку суспільства, відчують спільність взаємодії з природою, проявляють толерантне ставлення до навколишніх, відчують красу і гармонію світу. Такі завдання вимагають від науковців та педагогів-практиків спільних зусиль у виробленні

стратегії освітнього процесу в ЗДО, розробці методичних рекомендацій для створення розвивального середовища у естетичному розвитку, виховання художньої культури та бажання вдосконалювати світ, виражати власні відчуття.

Ранній вік життя дитини характерний високою сенсорною чутливістю до процесу пізнання світу, залежністю від матері (батька, опікуна), високою фізичною активністю, прагненням до самостійності. Молодших дошкільників продовжує захоплювати прагнення до автономності і їх часто називають «чомучками». У новому стандарті дошкільної освіти зазначено: «Дошкільний вік дитини фахівці визначають як час для формування основ компетентностей і навичок, що стануть у пригоді впродовж усього життя» [2]. Тому необхідно створити сприятливе розвивальне середовище для задоволення пізнавальних інтересів, соціалізації, мовленнєвого розвитку.

Сучасні українські дослідники (О. Кононко, В. Бондар, Н. Григор'єва, Н. Дудник, Н. Гавриш, Т. Поніманська, Т. Піроженко, С. Ладивір, Н. Лисенко, Н. Гавриш, О. Лінник, І. Карабаєва, І. Дичківська, К. Крутій, Г. Беленька, Н. Прибильська, М. Чепіль та ін.) великої уваги приділяють методичним розробкам організації освітньої діяльності дошкільників на основі сенсорної активності. Т. Поніманська виокремлює особливості формування сенсорних знань у дітей з раннього віку: «Сенсорні процеси здійснюються в діяльності, коли дитина вчиться розрізняти не лише зовнішні якості предмета як зразка, а формуються асоціативні знання, розвиваються пізнавальні та практичні дії» [3, с. 94].

Світобачення дитини дошкільного віку має тенденцію до постійного розширення її життєвого досвіду, а емоційні переживання і формування почуттів забезпечують входження дитини у соціальний простір. Тому потреба пошуку науково-педагогічних засад методичної підготовки педагогів до організації освітнього процесу в дошкільному закладі, які забезпечують умови та розвивальне середовище в особистісному розвитку дитини для забезпечення формування у дітей цілісної картини світу й оволодіння способами самостійного критичного мислення. Для виконання такого філософського завдання необхідна побудова освітнього процесу на основі інтеграції, адже концептуальні положення Базового компонента дошкільної

освіти в Україні розглядають інтеграцію змісту дошкільної освіти як провідний спосіб продуктивного розв'язання виховних завдань.

З раннього віку педагоги та батьки дітей прагнуть до створення умов у визначенні обдарованості малюків, щоб забезпечити кожному вихованцю засоби і способи їх розвитку. За визначеннями психологів, обдарованість має прояви у випередженні в розумовому розвитку (пам'ять, уважність, засвоєння нового) відносно норми або проявах спеціальних здібностей у музиці, мистецтві, спорті та ін. (Е. Торранс). Під обдарованістю дитини розуміють вищу, ніж у її однолітків, спроможність до навчання і більш виражені творчі прояви, здатність до видатних досягнень у будь-якій соціально значущій сфері людської діяльності (Н. Лейтес). «Творча особистість має більше шансів бути щасливою і успішною в житті» (Дж. Гілфорд) [5, с. 19].

Для сучасних батьків актуальними є потреби розвитку дітей у танцювального, вокального, образотворчого вміння. Тому досить високою затребуваністю користуються гуртки та в авторські мистецькі колективи, бо у них діти з дошкільного віку розвивають художньо-естетичні таланти. А дивитися на виступи власних дітей для батьків – велика насолода. Виховання ціннісного ставлення до творів мистецтва дітей дошкільного віку забезпечують екскурсії до театрів, картинних галерей бібліотек, пам'яток архітектури та ін. Основні завдання естетичного виховання: залучення до світу прекрасного; ознайомлення їх з творами мистецтва; організація культурологічного впливу на розширення культурного світогляду дітей.

У методиці праці педагога необхідно надавати дитині зразки використання засобів творчості (музики, фарб, рухів, поетичного слова тощо). Читання віршів, розгляд мистецьких полотен, відвідування театру, прослуховування музичних творів у виконанні митців захоплюють дитину. Мотиви до діяльності у творчості в дитячому віці є високі, адже діти вірять у свої сили, бажають діяти. Педагоги підтримують малих художників, поетів, скульпторів, музикантів, заохочують до творчості. Вихователь підтримує ініціативу дитини і створює сприятливе для прояву самостійної творчої діяльності середовище, а також демонструє доступні для повторення навички творчої діяльності: танець, римування слів у віршах, наспівує пісню, створює малюнок.

У методиці праці педагога необхідно надавати дитині зразки використання засобів творчості. Читання віршів, розгляд мистецьких полотен, відвідування театру, прослуховування музичних творів у виконанні митців захоплюють дитину. Мотиви до діяльності у творчості в дитячому віці є високі, адже діти вірять у свої сили, бажають діяти. Педагоги підтримують малих художників, поетів, скульпторів, музикантів, заохочують до творчості. Вихователь підтримує ініціативу дитини і створює сприятливе для прояву самостійної творчої діяльності розвивальне середовище, а також демонструє доступні для повторення навички творчої діяльності: танець, римування слів у віршах, наспівує пісню, створює малюнок.

У творчому розвитку дошкільника має велике значення інтелектуальне зростання та емоційний розвиток дитини. У сучасній практиці дошкільної освіти активно застосовуються спеціально розроблені та методично обґрунтованих форм і методів діяльності педагога у діагностиці та розвитку творчих задатків дітей у певній етапності формування та збагачення навичок до творчої діяльності музичного, образотворчого, театрального напрямку.

Важливим засобом виступає художнє слово. Читання казок, оповідань, де описано стосунки між людьми, їхні відчуття та прагнення через опосередковані образи милозвучним словом доносять до розуміння дитини зміст моральних понять, пояснюють вчинки героїв. Дитина вчиться мислити, порівнювати, співпереживає, веде лінію логічних роздумів, допомагаючи персонажу твору перемагати зло, творити гарні справи. Художнє слово передає красу мови, залишаючи естетичні враження у дитячому світорозумінні, надає зразки передачі емоційного стану у вербальних зразках мовних конструкцій. Література, яку читають малюкам, залишається в пам'яті як емоційне враження на багато років. Всі ми можемо залюбки продекламувати дитячого вірша, емоційно порахуватися до гри улюбленою лічилкою, загадати загадки про «дівчину в коморі, коса якої на дворі» чи про «чорну корову, яка всіх поборолала». Уява, емоційно позитивний настрій, краса рідної мови в дитячих творах приємним спогадом зберігаються впродовж років.

У дошкільному дитинстві особистість формуються у фізичній, розумовій, естетичній, психологічній сферах.

Поступальність та індивідуальність процесу залучення дитини до світу мистецтва, краси, творчості передбачає розвиток позитивно-емоційного ставлення до навколишнього світу та творів мистецтва. Вікові особливості виховання дітей дошкільного віку передбачають у роботі педагогів та батьків наявність знань про особливості вияву творчості дітей, щоб вчасно посприяти створенню умов для їх розвитку. Пізнавальний інтерес творчої діяльності має індивідуальний характер, адже знання про світ культури та мистецтва є тільки фрагментарним, а володіння засобами їх розвитку передбачають залучення до співпраці педагогів-спеціалістів.

Отже, дошкільна освіта має спрямовуватися не лише на збагачення дітей знаннями про предметний світ (сенсорний), а й розвивати дитячу обдарованість, транслювати літературні багатства, демонструвати мовні зразки комунікації, презентуючи словесні форми оптимістичного світобачення з етнічно специфічним колоритом для передачі ментального коду нації у формуванні цілісного образу світу, залишаючи місце для фантазування та творчості дитини. Таке розуміння освіти підвищує її роль педагога як суб'єкта, який впливає на організацію розвивального середовища з домінуванням культурологічних засад в особистісному зростанні дитини з раннього віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 256 с.
2. Новий стандарт дошкільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/questions/novyj-standart-doshkilnoyi-osvity-vidpovidi-na-golovni-zapytannya/>
3. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2019. 346 с.
4. Шевчук А.С. Розвиток дошкільнят в музично-руховій діяльності : навч.-метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2006. 128 с.
5. Шульга Л.М. Барвіста радість: розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. Запоріжжя : ЛПС, 2007. 280 с.